

# Komparativna analiza kao rezultat primjene tehnologije i konstruktivističkog pristupa

*Autor: Kristina Rismondo, XV. gimnazija*

## **Sažetak**

*Komparativna analiza je uvedena 2014. godine u predmetu Visual Arts kao element ocjenjivanja u programu International Baccalaureate, a svodi se na usporedbu tri djela koja pripadaju različitim kulturama i razdobljima likovne umjetnosti. Obim i forma zadatka omogućeni su primjenom informacijskih i komunikacijskih tehnologija te konstruktivističkog tipa nastave. Nastava Visual Arts se provodi u razredu zbog nužnosti praktičnog rada dok informacijske i komunikacijske tehnologije omogućuju realizaciju istraživačkog zadatka kakav je komparativna analiza. Kako je nastava konstruktivistički koncipirana nastavnik se pojavljuje u ulozi mentora i digitalnog kuratora koji omogućujući protok informacija koje su najvećim dijelom povezane s tehnologijom kroz postavljanje problema (primjena organizacijskih dijagrama) istraživanje (sekundarni izvori na internetu) i oblikovanje završnog rada strukturiranog nelinearno i problemski. Može se reći da u duhu konstruktivističke nastave, učenici stvaraju znanje. Tekst je ilustriran primjerima komparativnih analiza i vizualnim dijagramima upotrebljivima u organizaciji ili kao metode rada.*

## **Ključne riječi:**

komparativna analiza, konstruktivizam

## **Uvod**

Visual Arts je jedan od predmeta kojeg učenici mogu izabrati u 3. razredu Diploma programa unutar International Baccalaureate (Program Međunarodnih matura) u XV. Gimnaziji u Zagrebu. Predmet se eksterno ocjenjuje, a prilikom odabira učenici izabiru razinu pa je Visual Arts kao i ostali predmeti dostupan na višoj i nižoj razini.

Učenici koji pohađaju predmet Visual Arts unutar navedenog programa, imaju 5 sati nastave tjedno tijekom dvije godine, a na kraju se eksterno ocjenjuju prema tri kriterija: izložba, proces portfolio i komparativna analiza [1]. Zadnji element vrednovanja - komparativna analiza uvedena je 2014. te je prva generacija učenika ocijenjena 2016. godine. Kako je International Baccalaureate globalna organizacija [2] koju pohađa preko pola milijuna učenika u cijelom svijetu, njih 13981 je 2016. polagalo ispit iz predmeta Visual Arts. U Republici Hrvatskoj broj ispitanih učenika je znatno manji te rijetko prelazi broj 30 [3].

Unutar ovog rada bavit ćemo se komparativnom analizom kao komponentom ocjenjivanja kako bismo ilustrirali utjecaj informacijske i komunikacijske tehnologije na formu zadataka. Iako nastava ne uključuje e-učenje, uslijed nužnosti praktičnog rada, informacijske i komunikacijske tehnologije su nezaobilazne u realizaciji zadataka. To se može vidjeti u različitim fazama rada – od postavljanja problema, preko istraživanja na internetu do prezentacije rada. Kako je nastava konstruktivistički koncipirana nastavnik se pojavljuje u ulozi mentora i digitalnog kuratora koji omogućuje protok informacija koje su najvećim dijelom povezane s tehnologijom kroz postavljanje problema (primjena organizacijskih dijagrama) istraživanje (sekundarni izvori na internetu) i oblikovanje (prezentacija rada u mrežnom prijelomu).

### ***O konstruktivističkoj nastavi***

Konstruktivizam [4] kao pristup u obrazovanju omogućuje stjecanje znanja na temelju vlastitog iskustva što je ukomponirano u koncepciju Programa Međunarodnih matura u XV Gimnaziji.

Kako je nastava oblikovana konstruktivistički prepoznatljivi su elementi koje spominje Ally [5] objašnjavajući konstruktivistički pristup: *ako se informacija mora primijeniti u različitim kontekstima, onda se strategije učenja koje promoviraju multikontekstualno učenje trebaju koristiti da bi studenti stvarno mogli široko primjenjivati informacije. Učenje se pomiče od jednosmjerne nastave prema konstrukciji i otkriću znanja.* U Allyevu tekstu razmatra se konstruktivistički pristup unutar osmišljenog e-učenja, dok će se na primjeru koji slijedi konstruktivizam pojaviti unutar programske sheme International Baccalaureate, a e-učenje kroz uvjetovani učenički odabir u svrhu realizacije zadatka. Zadatak koji će biti opisan u nastavku navodi učenike da obrađuju, personaliziraju i kontekstualiziraju informacije što je znatno olakšano primjenom tehnologije koja omogućuje prikupljanje informacija, obradu i prezentaciju.

## **Razrada**

### ***Opis zadatka***

Unutar komparativne analize svaki učenik treba opisati tri djela koja pripadaju različitim razdobljima likovne umjetnosti ili različitim kulturama. Učenici, vođeni vlastitim interesima, sami odabiru djela koja će biti analizirana. Analize nisu strogo strukturirane. Umjesto broja riječi navodi se broj stranica koje mogu biti realizirane u različitim formatima, te potom prebačene u pdf format.

Savjetuje se oblikovanje uvoda, razrada problema prema kriterijima i zaključak. Broj riječi nije ograničen, a tekst treba biti osmišljen problemski. Kod radova se vrednuje analiza na formalnoj razini, interpretacija, razumijevanje kulturnog konteksta, uočavanje veza među djelima, primjena terminologije te uočavanje poveznica s vlastitim djelom (ako je učenik izabrao višu razinu).

Maturantica Kaja Dujmić (slika 1) izabrala je za svoju analizu djela japanskog umjetnika Hiroshigea iz 1857., nizozemskog umjetnika Van Gogha iz 1889., te britanskog umjetnika Hockneya iz 1980. Djela povezuje motiv pejzaža u japanskoj i zapadnoeuropskoj umjetnosti. Ovakav vremenski i prostorni raspon djela iziskuje obradu djela i istraživanje konteksta nastanka što informacijske i komunikacijske tehnologije pojednostavnjuju.



**Slika 1: Kaja Dujmić, screen br 2**

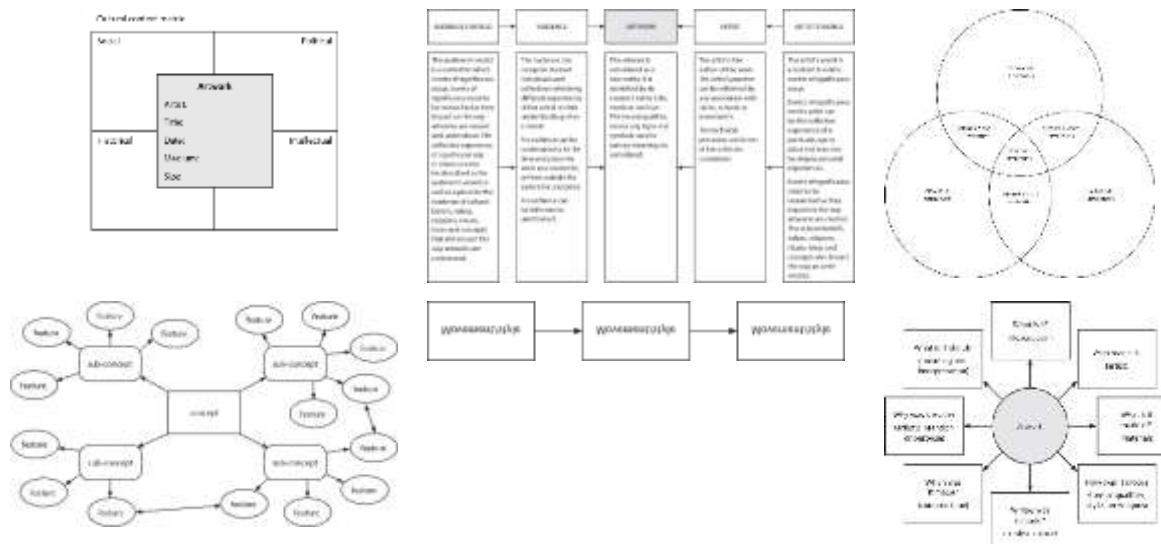
Program Visual Arts traje dvije godine, no nastavnik unutar dvije godine programa ne uspijeva obraditi stilska razdoblja i vaneuropske kulture. Nastavnik je digitalni kurator koji usmjerava istraživanje i metode rada, savjetuje i kontrolira primarne i sekundarne izvore, te nadgleda istraživački rad učenika. Kako je veličina rada definirana brojem stranica, savjetuje se format prezentacije zbog mogućnosti slobodnog razmještanja slike i teksta po poljima (slika 2). To dovodi do jedinstvenog prijeloma koji treba spojiti veliku količinu teksta organiziranog u poljima i vizualnog materijala. Kod oblikovanja komparativne analize tekst se ne osmišljava linearno već problemski pa je i prijelom osmišljen kao mreža koja evocira dizajn časopisa. Prijelom stranice (slika 2) obuhvaća analizu slike hrvatskog suvremenog umjetnika Lovre Artukovića kroz objašnjenje kompozicije djela, uloge svjetla, tonske skale i teme.



Slika 2: Primjer stranice iz komparativne analize maturanice Tonke Nevistić

### Metode rada

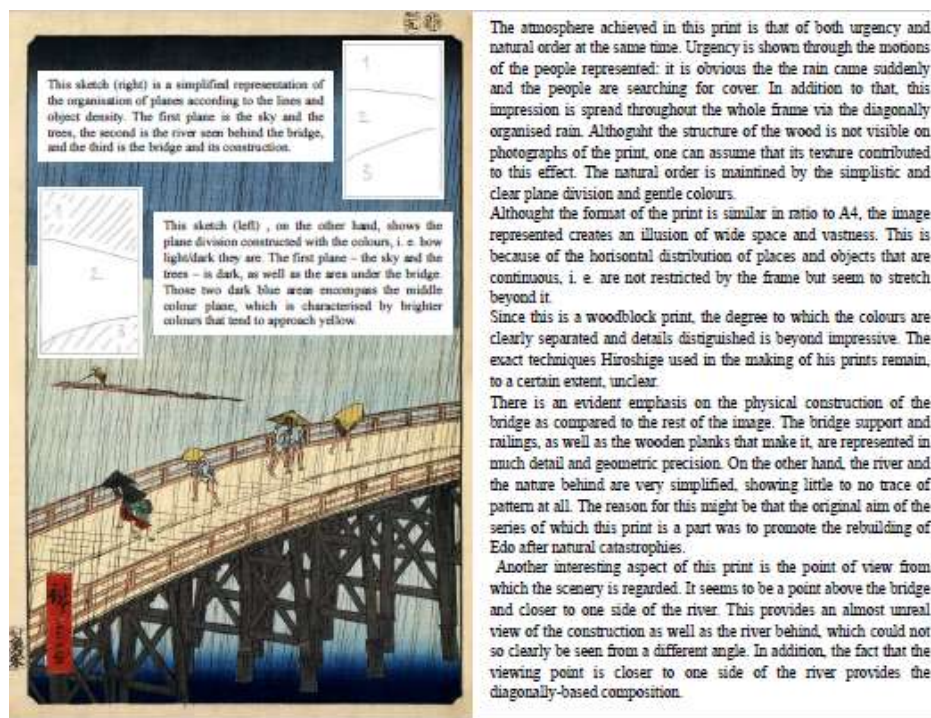
Učenicima se savjetuje primjena vizualnih dijagrama i mentalnih mapa u svrhu razrade problema i sagledavanja konteksta. Vizualni dijagrami i mentalne mape koriste se pri osmišljavanju, provedbi i prezentaciji komparativne analize. Mentalne mape koriste se na početku rada, a ostale mape obuhvaćaju različite razine djela poput formalne (kompas), preko mapa koje sagledavaju sociološki, povijesni, politički i kulturni kontekst djela do Mcfeevog modela koji pozicionira djelo u vremenu kroz kontekst autora i publike [6]



Slika 3: primjeri preporučenih vizualnih dijagrama

Kod oblikovanja formalne analize savjetuje se izrada anotiranih crteža koji bi omogućili lakše razumijevanje same analize. Poticanje crteža kao metode omogućuje bolje razumijevanje

umjetničkih djela obzirom na to da svaki crtež nužno rekonstruira djelo. Pri prezentaciji analize anotirani crteži omogućuju pojednostavljenja i jasnoću (slika 4.)



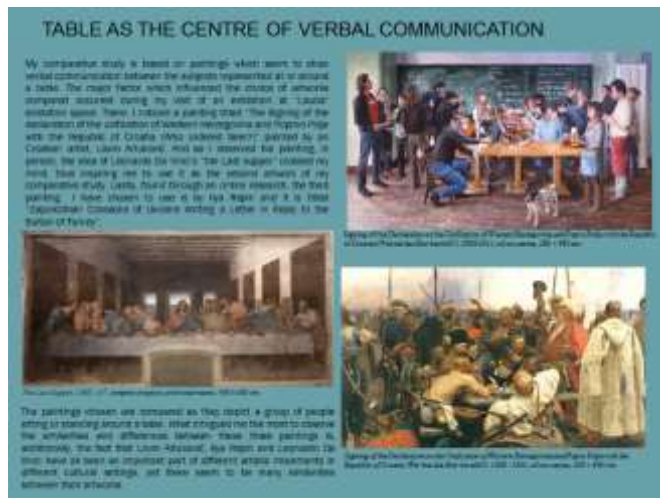
**Slika 4: Formalna analiza Hiroshigeovog drvoreza**

Nastavnik se prilagođava ovakvom načinu rada kao digitalni kurator ili osoba koja usmjerava informacije. Informacije uključuju: primarne i sekundarne izvore te metode rada. Metode uključuju klasifikacije, deskripcije, analize, kompilacije, interpretacije uz korištenje već navedenih vizualnih dijagrama. Od učenika se traži pozicioniranje djela u vremenu nastanka što predstavlja najzahtjevniji dio zadatka a nastavnik može pomoći primjenom metoda likovne umjetnosti ili preporukom valjanih izvora.

Razmotrimo li komparativnu analizu u kontekstu hrvatskog obrazovnog sustava doći ćemo do zaključaka da je izuzetno zahtjevna, iziskuje istraživački rad učenika i iziskuje dostupnost istraživačkog materijala, te naposljetku organizacijske sposobnosti učenika. Unutar nastave likovne umjetnosti u hrvatskim gimnazijama analiza ne premašuje formalnu razinu što je objašnjivo najčešće bihevioristički oblikovanom strukturom nastave. Nastava definirana granicama sata teško može omogućiti ovakav konstruktivistički pristup.

### ***Pristup izvorima***

Učenici odabiru djela, a sugerira se analiza djela lokalnih majstora zbog dostupnosti podataka i eventualnih primarnih izvora. Potiče se suradnja s muzejima i galerijama, te primjeri vezani uz suvremenu umjetničku praksu.



Slika 5: Komparativna analiza u kojoj se uspoređuju 3 djela iz 3vremenska razdoblja

U komparativnoj analizi maturantice Tonke Nevistić odabrana su tri djela koja pripadaju suvremenoj hrvatskoj umjetnosti, autora Lovre Artukovića; renesansi, autora Leonarda da Vinci i realizmu XIX stoljeća uz ruskog autora Ilyu Repina. Dok su Leonardovo i Repinovo djelo dobro obrađeni u literaturi i na webu, Artukovićevo djelo se moglo naći u lokalnoj Galeriji Lauba u kojoj se nalazi u stalnom postavu. Ovakav odabir omogućuje suradnju s galerijom i mogućnost korištenja primarnih izvora.

Dostupnost podataka je važan element pri odabiru teme zbog kontekstualizacije djela. Izvori na internetu su popularniji od stručnih knjiga pa je relevantnost jedan od većih problema s kojima se nastavnici suočavaju. Omiljene web stranice poput Art Encyclopedie [7], Art history guide [8] ili Smart History [9] su najčešće u upotrebi. Od 2014. kad je uvedena komparativna analiza na internetu se pojavilo mnoštvo blogova koji obrađuju umjetnička djela poput Today in Social sciences [10]. Nastavnik se susreće s problemom valjanosti i autentičnosti te potrebom neprekidnog usmjeravanja učenika na valjano korištenje izvora.

Nastavnik dobiva uloge mentora, digitalnog kuratora i kontrolora od kojih je ova posljednja izuzetno zahtjevnija jer iziskuje kontinuiranu provjeru valjanosti koja je moguća tek uz intenzivan individualizirani rad s učenicima.

## Zaključak

U duhu konstruktivističke nastave, učenici stvaraju znanje povezujući djela različitih kultura i razdoblja. Primjena informacijske i komunikacijske tehnologije omogućuje široki raspon tema zbog dostupnih izvora na internetu. Rad na tekstu je problemski što utječe na metode rada (rekonstrukcija crtežom, korištenje vizualnih dijagrama, oblikovanje teksta u odvojenim paragrafima) i prezentaciju u obliku mreže koja evocira dizajn časopisa. Ovakav pristup prijelomu omogućen je u standardnim programima i aplikacijama namijenjenim prezentacijama. Možemo zaključiti da tehnologija omogućuje alate i metode provedbe zadataka te naposljetku utječe na formu završnog rada.

Uloga nastavnika je otežana jer se susreće s problemom valjanosti i autentičnosti te potrebom neprekidnog usmjeravanja učenika na valjano korištenje izvora. S druge strane, obzirom na eksterno vrednovanje nastavnika ne procjenjuje, već samo vodi učenika kroz proces istraživanja i oblikovanja završnog rada. Komparativne analize se dostavljaju u digitalnom obliku kako bi bile ocijenjene od strane nepoznatog ispitivača što povećava odgovornost nastavnika i učenika.

Možemo zaključiti da komparativna analiza vodi ka rekonstrukciji i ponovnom povezivanju informacija tj. preoblikovanju znanja, ali i povećava odgovornost nastavnika i učenika u odnosu prema zadatku i metodama rada.

## Popis literature

1. Visual Arts Guide: [citirano 1.6.2017.], objavljeno na:  
[http://occ.ibo.org/ibis/occ/Utils/getFile2.cfm?source=/ibis/occ/home/subjectHome.cfm&filename=dSpace%2Fen%2Fd\\_6\\_visar\\_gui\\_1702\\_1\\_e%2Epdf](http://occ.ibo.org/ibis/occ/Utils/getFile2.cfm?source=/ibis/occ/home/subjectHome.cfm&filename=dSpace%2Fen%2Fd_6_visar_gui_1702_1_e%2Epdf)
2. Stranica IBO [citirano 30.5.2017.], objavljeno na: <http://www.ibo.org/>
3. The IB Diploma Programme Statistical Bulletin; May 2016 Examination Session [citirano 5.8.2017.], objavljeno na:  
<http://www.ibo.org/contentassets/bc850970f4e54b87828f83c7976a4db6/dp-statistical-bulletin-may-2016-en.pdf>
4. Metodika i komunikacija e-obrazovanja – Konstruktivizam [citirano 10.8.2017.], objavljeno na:  
<https://www.carnet.hr/referalni/obrazovni/mkod/pedagogijkonstr.html>
5. Ally, M: Osnove obrazovne teorije online učenja, 2005 [citirano 5.6.2017.], objavljeno na:  
<http://edupoint.carnet.hr/casopis/38/clanci/3.html>

6. Visual Arts Teacher support material [citirano 1.6.2017.], objavljeno na:  
[https://ibpublishing.ibo.org/server2/rest/app/tsm.xql?doc=d\\_6\\_visar\\_tsm\\_1702\\_1\\_e&part=3&chapter=6](https://ibpublishing.ibo.org/server2/rest/app/tsm.xql?doc=d_6_visar_tsm_1702_1_e&part=3&chapter=6)
7. Artyclopedia [citirano 1.6.2017.], objavljeno na: <http://www.visual-arts-cork.com/index.htm>
8. Art History guide [citirano 1.6.2017.], objavljeno na: <https://www.thoughtco.com/art-art-history-4132955>
9. Smart History [citirano 3.6.2017.], objavljeno na: <https://www.thoughtco.com/art-art-history-4132955>
10. Today in social sciences [citirano 2.6.2017.], objavljeno na:  
<http://todayinsocialsciences.blogspot.hr/2013/04/guidelines-for-your-art-projects-and.html>

Reproducirani su slikovni materijali iz komparativnih analiza Tonke Nevistić i Kaje Dujmić kojima se osobno zahvaljujem na dozvoli reproduciranja njihovog materijala.